

Litet lunglexikon

Term	Innebär	Tänka på
Bipap	En maskin som genom ett lufttryck via en slang hjälper till att hålla luftvägar öppna. En bipap har olika tryck på in-och utandning.	Ta gärna reda på hur maskinen ska sättas på, många patienter kan Behöva hjälp med detta.
Bronkoskopi	En undersökning när en läkare går ned med en slang (med kamera) genom näsan el munnen, tar prover och kollar hur det ser ut. Ofta vid cancerutredningar	Patienter som ska göra bronkoskopi skall oftast vara fastande från midnatt
Ca pulm	Lungcancer. Finns olika typer, exempelvis adenocarcinom, mesoteliom, småcellig lungcancer	Patienter som fått cytostatika (cellgifter) utsöndrar cytostatika flera dagar efteråt. Fem dagar efter cyt behandling skall patientens kläder/sängkläder kastas i ”riskvätt”.
CF	Cystisk fibros. En genetisk sjukdom som gör kroppens sekret segare, det vill säga svårare att hosta upp från lungorna. Detta innebär en gro-grund för bakterier.	Patienter med cystisk fibros har särskild kost ”CF- kost” som innebär 1½ port A-kost eftersom det har ett större energi behov än friska.
CPAP	En maskin som genom ett lufttryck via en slang hjälper till att hålla luftvägarna öppna. En cpap har ett konstant flöde vid in och utandning.	Ta gärna reda på hur masken skall sättas på, många patienter kan Behöva hjälp med detta.
Desaturation	En patient som desaturerar har försämrad syremättnad i blodet. Detta mäts enklast med saturationsmätare.	Extra tillförsel av syrgas kan öka syremättnaden, men detta kan ej göras utan läkarbedömning eftersom vissa lungsjuka kan försämrav av syrgas.
Dyspnoe, dyspné	Andfåddhet. Upplevelse av att inte få luft	Dyspnoe är en subjektiv känsla som för många patienter leder till ångest. Många patienter med dyspnoe gynnas av att ha sällskap till anfallet går över, men vissa föredrar att vara själva. Det finns läkemedel som kan hjälpa till exempel inhalationer.
Empyem, pleuraempyem	En varansamling i lungsäcken	Ibland får personer med empyem ett drän in i lungan för att kunna skölja bort bakterier. Detta måste behandlas med försiktighet. Om du ser att påsen till dränet åker ut, kontakta SSK el läkare
Emfysem	Ett sjukdomstillstånd när lungblåsorna, lungornas minsta vävnad, där syreutbytet sker blir större men färre. Detta leder till att blodet syresätts sämre.	Även om patienten har dålig syresättning är det inte säkert att patienten kan få syrgas.

Term	Innebär	Tänka på
Inhalation	Läkemedel som patienten andas in, genom till t.ex. en turbohaler (ex bricanyl) eller en nebulisator (via en maskin/via aggregat vägen).	Kolla gärna hur inhalationer och nebulisator-masker ser ut, samt hur inhalationer via nebulisator kan stängas av/sättas på
KOL	Kronisk obstruktiv lungsjukdom, en Sjukdom som leder till att luftrören blir kroniskt trånga. Patienterna har ofta Förvärrad grad av hosta och dyspné i Perioder, en försämring i andningen som kallas exacerbation.	En patient med KOL måste röra sig långsamt och med pauser för att inte bli andfådd. Stressa inte på dem. Ofta är armrörelser Jobbigt för dem, hjälp till med det som går. Sitt gärna en stund med patienten om han/hon får det jobbigt att andas.
Lungfibros	En sjukdom som innebär att det bildas ärrvävnad (bindväv) i och mellan lungblåsorna i lungan. Sjukdomen leder till hosta och andfåddhet.	Sitt gärna med patienten när han/hon blir andfådd om denne vill det.
NOX	Nattlig Oxymetri. Detta innebär en långtidsmätning (över natten) av syresättning hos patienten. Undersökningen sker med en speciell apparat som ”spelar in” syresättningen.	Vid undersökningen har patienten en gummituta på fingret. Denna kan lossna, sätt då tillbaka den så att mätningen kan fortsätta.
OSAS	Obstruktiv sömnapné syndrom. Ett tillstånd när patienten har andningsuppehåll (”apnéer”) när han/hon sover. Avhjälps ofta med behandling med exempelvis CPAP/BIPAP	
Palliativ vård	Vård i livets slutskede som inriktar sig på symtomlindring istället för bot.	Palliativ omvårdnad kan innebära bland annat munvård och vändningar beroende på patienten.
Pleuradrän	En slang, kopplad till en påse, som sitter i lungsäcken (pleuran). Avsikten är ofta att tömma ut vätska från lungsäcken.	Ett drän in i pleuran måste hanteras med Försiktighet. Säg alltid till SSK eller läkare om dränet åker ut eller om påsen blir full med vätska eller luft. Om vätska skall tappas ut från lungan skall det göras successivt, inte all vätska på en gång.
Pleuratappning	Innebär att en slang sticks in i lungan av läkare och vätska tappas ut. Sker ofta på annan avdelning.	Ibland ska patienter vara fastande inför ingreppet
Pleuravacc	En speciell typ av drän som skapar sug (undertryck) som håller en lunga utvidgad trots att den har en skada	Ett drän in i pleuran måste hanteras med försiktighet. Säg alltid till SSK eller läkare om dränet åker ut.
Pneumothorax/PTX	Ett tillstånd när lungan har fallit ihop, på grund av exempelvis skada på lungsäcken. Skadan kan uppstå spontant eller genom yttre våld, genom t.ex. olycka	Behandlas oftast med pleuravacc

Term	Innebär	Tänka på
Respiratorisk Insufficiens/and- ningssvikt	I blodet ska normalt finnas en viss halt av (bland annat)syre och koldioxid. Vid respira- torisk insufficiens är halten av syre för låg och koldioxid för hög	Dessa patienter skall inte ges syrgas (i höga flöden)eftersom det inte är säkert att de då kan få ännu högre halter av koldioxid i blodet. Detta kan vara skadligt.
Syrgasutprovning	Patienter med ständigt låg syresättning av blodet kan i vissa fall få syrgasbehandling i hemmet. Då kommer de till lungavdelningen för utprovning av detta.	
Sömnregistrering	En slags avancerad mätning av exempelvis patientens bröstkorgrörelser, bukrörelser, andningsflöde från näsan, syresättningen med mera. Visar hur patienten andas och om han/hon har andningsuppehåll vid sömn.	Titta gärna när någon kopplar en sömnregi- streringsutrustning. Det är viktigt att alla slad- dar sitter kvar under tiden som patienten ligger i sängen, meddela annars SSK
Tumurutredning	En utredning som görs om det finns mis- stanke om tumör (cancer). Ofta har man sett något misstänkt exempelvis på röntgenbild, och gör då undersökningar (genom t.ex. bronkoskopi) för att se om det rör sig om tu- mör.	Misstanke om cancer kan göra patienterna oroliga. Ta hänsyn till detta vid möte med pa- tienterna.
Tracheostomi	Ett rör som sätts in i luftstrupens framsida, för att säkra fri luftväg. Tracheostomi är själva öppningen, och röret kallas trache- alkanyl.	Skötsel av Tracheostomi är avancerat. Ta dock tillfället i akt att se på en sådan om det finns tillfälle.